

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Yrkeslärarexamen

Lärosäte: Högskolan	[Ange namn på lärosätet]
Kristianstad	
Yrkesexamen:	Yrkeslärarexamen

I texten nedan genomförs en självvärdering av Yrkeslärarprogrammet.

Beskrivning

Lärarutbildning har bedrivits i Kristianstad sedan mitten av 1800-talet. Nuvarande yrkeslärarutbildning ges vid HKR sedan 2011. Utbildningen är en professionsutbildning där vi genom utbildningens upplägg och genomförande strävar efter att teori och praktik integreras och att kunskapsformerna kunskap och förståelse, färdighet och förtrogenhet samt värderingar och förhållningssätt integreras. Samtliga delar i utbildningen ska samspela med varandra och på så sätt bidra till att utveckla studenternas läraridentitet, lärarkompetens och vetenskapliga förhållningssätt.

Vid Högskolan Kristianstad antas studenter för att kunna undervisa i 12 olika Yrkesprogram. I Bilaga 1, tabell 1 illustreras fördelningen av antagna studenter hösten 2019. Tabellen visar de studenter som för närvarande finns på programmet i YL106L. Samtliga antagna studenter har validerats tidigare. Observera att en student kan vara behörig att undervisa i flera yrkesämnen, dvs på flera program, och ingår därmed i mer än ett program. Statistiken visar hur det såg ut ht 2019, men säger inget om hur det kommer att fördela sig mellan yrkesprogrammen kommande höst. Nästa fråga är sedan hur många som avslutar programmet och vilken programinriktning de har.

Organisation

Vi ger en yrkeslärarutbildning med UVK- och VFU-moment i enlighet med högskoleförordningen. Undervisande lärare organiseras i en programgrupp, i ämnesgrupper och i kurslärarlag. I ett gemensamt kalendarium för fakulteten säkerställs mötestid för respektive grupp. Programgruppen leds av programområdesansvarig (POA) som har kvalitets- och budgetansvar för programmet. Programgruppen har sex fastställda halvdagar per läsår för en kontinuerlig kvalitetsutveckling av programmet. Arbete sker för att skapa en hög pedagogisk medvetenhet/kvalitet i planering och genomförande av kurser. Områden inom UVK- och VFU-momenten innefattar programmets övergripande upplägg, genomförandeformer av undervisning eller examinationsformer. Kursansvariga och examinatorer kallas dessutom till två planeringsmöten per år för programutveckling. Mötena leds av POA och används för uppföljning av programutvärderingar och för planering av kommande kurser. Kursansvariga kallar i sin tur till kurslagsmöten med samma upplägg och med fokus på att följa upp kursutvärderingar och planera aktuella

kurser. Programmet har ett programråd med representanter från Högskolan (kursansvariga), näringslivet, verksamheten (avser den utbildning som yrkeslärarstudenten blir behörig att undervisa inom) och studenter. Rådet sammankallas två till tre gånger per år där frågor som rör programmet ventileras. Det kan vara kursspecifika frågor och VFU-relaterade eller hur vi kan samverka med fältet för att höja kvaliteten i våra kurser. Utbildningen har ett Excel-dokumentet, säkring av examensmålen, vilket listar samtliga examensmål och delas av all undervisande personal. I dokumentet synliggör vi i vilka kurser, och hur, respektive examensmål säkerställs genom de enskilda lärandemålen. Dokumentet är ett viktigt underlag för diskussioner om examensmålen olika aspekter och hur progressionen i examensmålen ser ut genom utbildningen.

Upplägg

Utbildningens upplägg framgår av tabellerna 1 och 2, bilaga 2. Vår grundläggande idé är att ge en utbildning som är starkt professionsförankrad. Mellan lärandemålen finns en progression som dokumenteras i det gemensamma dokumentet Säkring av examensmålen som nämnts ovan.

En gemensam utgångspunkt för kurserna är att vetenskapliga perspektiv är centrala och sätts i relation till undervisning på gymnasiet yrkesprogram. Utbildningens förankring i lärarprofessionen betyder att undervisning, övningar och examinationer byggs upp genom att vi i kursernas syfte, innehåll och lärandemål integrerar de olika kunskapsformerna kunskap och förståelse, färdighet och förmåga samt värderingsförmåga och förhållningssätt. Arbeta sker även med att utveckla studenternas generiska förmågor som akademiskt skrivande och läsande, muntlig, skriftlig och digital kommunikation, samarbetsförmåga, kritiskt tänkande samt ett vetenskapligt förhållningssätt. Arbetet i de tre årens kurser leds av respektive kursansvarig tillsammans med examinator bestående i dagsläget av disputerade lärare från ämnesgrupperna Utbildningsvetenskap och Psykologi.

Övergripande innehåll i kurserna

I utbildningens första år ges en orientering i skolväsendets historia, organisation, styrdokument och lagstiftning. Därutöver behandlas huvuddragen i elevers utveckling och lärande samt ges grundläggande kunskaper i didaktik, ämnesdidaktik och metodik samt pedagogisk bedömning men även i ledarskap i pedagogiska miljöer. Utbildningens andra år utgår bland annat från studenternas kunskaper och erfarenheter, vilka kopplas till forskning kring yrkeslärarrollen och dess genomförande. Förutsättningarna för detta sätts i en teoretisk kontext, diskuteras och problematiseras med fokus på gruppdynamiska processer, specialpedagogik och frågor kring bedömningens roll i lärandeprocessen. Utbildningens tredje och avslutande år utgår från de kunskaper, färdigheter och förmågor som studenten utvecklat i utbildningen. De teoretiska utgångspunkterna för lärande och undervisning fördjupas och tillämpas inom ramen för den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU). I år tre skriver studenterna ett utvecklingsarbete på 7,5 hp inom det egna undervisningsområdet. Det vi i dagsläget kan se är att det behövs mer användning av forskning kring yrkesämnesdidaktik för att höja kvaliteten i utbildningen och det åtgärdar vi inför hösten 2020 med sökning av vetenskapliga artiklar.

Utbildningsvetenskaplig kärna (UVK)

Den utbildningsvetenskapliga kärnan är uppbyggd på tre stora kurser på vardera 30 hp. I högskoleförordningen beskrivs den utbildningsvetenskapliga kärnans innehåll i ett antal områden som ska knyta an till yrkesutövningen. Vid HKR har vi valt att bygga upp den utbildningsvetenskapliga kärnan kring moment, enligt tabell 1, bilaga 2 på mellan 2,5 till 7,5 hp. Samtliga moment har en progression utifrån ett professionsperspektiv och fokuserar olika delar av det professionella uppdraget. Kursplanerna för de tre åren har arbetats fram samtidigt för att säkerställa progressionen och att samtliga delar, angivna i examensordningen, behandlas och examineras i utbildningen. Arbeta pågår kontinuerligt med att korrelera kurserna med varandra.

Verksamhetsförlagd utbildning VFU

De 30 hp som utgörs av verksamhetsförlagd utbildning (VFU) fördelas mellan fyra kurser, jämnt fördelade över utbildningen för att möjliggöra en kontinuerlig kontakt med fältet. Varje VFU-del av utbildningen ingår som ett moment i de tre stora 30 hp-kurserna för utbildningen. Översikt över VFU-strukturen, se tabell 2 bilaga 2. I VFU-momenten finns en huvudansvarig lärare från UVK och utöver detta beställs ett antal lärare med lärarbakgrund för VFU-besöken. VFU kvalitetssäkras genom VFU-lärlag, bestående av UVK- och ämneslärare, där VFU-lärlaget träffas inför varje VFU-moment för att följa upp placeringar och genomförda besök för de aktuella VFU-momentets studenter. Uppföljningen innebär en systematisk kvalitetssäkring av den enskilde studentens VFU. Lärarna i lärlaget genomför VFU-besök med efterföljande trepartssamtal i två av utbildningens VFU-moment. Besök med efterföljande trepartssamtal genomförs i YL206L moment 5, YL305L moment 4 VFU VT. VFU moment 6 i YL106L samt moment 3 VFU HT i YL305L följs upp med ett seminarium på Högskolan och examineras genom en filmad undervisningssituation tillsammans med dokumentation.

Valideringsprocessen vid Högskolan Kristianstad

Samtliga sökande till yrkeslärarprogrammet ska ha grundläggande behörighet för högskolestudier, och förutom det en särskild behörighet för det eller de yrkesämnena de ska undervisa i. Högskolan Kristianstad, tillsammans med ytterligare fem andra lärosäten, använder ValiWeb-kartläggningssystemet för behörighetsprövning av sökandes särskilda behörighet inför antagning till yrkeslärarprogrammet, för att säkerställa en transparent, nationellt godkänd och rättssäker valideringsprocess. ValiWeb, som tillhandahålls av Skellefteå kommun, ansvarar för att den sökande får det stöd som krävs under kartläggningsprocessen, och att lärosätet får ett beslutsunderlag inför antagningen, som är komplett med kartläggning och bedömning av sökanden. Med stöd av en individanpassad kartläggning, synliggör den sökande sina egna kunskaper, yrkeserfarenheter, utbildningar etc. Handlingar och intyg som den sökande inkommer med granskas av processkoordinator hos ValiWeb. Granskningen består av kontroll av intyg som åberopas och de uppgifter som den sökande lämnat i egenkartläggningen. Intyg och uppgifter verifieras. En akt skapas för respektive individ, och samtliga akter har processkoordinatorn tillgång till. Det medför att processkoordinatorn kan stödja samtliga berörda parter i valideringsprocessen; den sökande, experter och lärosätet.

För att högskolan ska kunna fatta ett rättssäkert beslut avseende den särskilda behörigheten krävs en validering bestående av två huvudprocesser, en kvalificerad kartläggning och en bedömning. Bedömningen inkluderar motivering med utgångspunkt i kriterier för yrkesämne. Bedömningen görs utifrån UHR:s föreskrifter om de kvalificerade och relevanta kunskapskriterier för särskild behörighet till utbildning som

leder fram till yrkeslärarexamen. Kvalitetssäkringen i ValiWeb säkerställs bland annat genom att branscherna, inom de olika områden som motsvaras av yrkesämnena, föreslår valideringsexperter med erforderlig kompetens på nationell nivå som en resurs i valideringsprocessen. Experterna gör bedömningar inom sitt område oavsett lärosäte eller geografisk spridning. UHR har en bedömarbank, till vilken expert, efter en självvärdering, kan ansluta sig. Utgångspunkten för experterna är UHR:s behörighetskrav och den bedömningsstruktur som överenskommit för respektive bransch. Experterna ger lärosätet vägledande råd för yrkesämnesbehörighet inför beslut om antagning, och kan ge förtydligande kommentarer kring sin bedömning i det digitala systemet. Efter bedömningsprocessen fattas beslut av HKR. Antagningen vid högskolan skickar antagningsbesked till sökanden med information om den sökande är behörig eller ej samt vilka ämnen som den sökande bedömts vara behörig att undervisa i. För en mer utförlig beskrivning av valideringsprocessen vid HKR se bilaga 3.

Förutsättningar

Personal

Yrkeslärarprogrammet tillhör avdelningen för utbildningsvetenskap inriktning gymnasium, grundskola och specialpedagogik och merparten av de undervisande lärarna i programmet tillhör denna avdelning. Även personal från avdelningen för psykologi undervisar i programmet, i de delar som rör vetenskapsteori och utvecklingspsykologi. För de mer verksamhetsnära delarna i programmet, dvs undervisning och examinationer kopplade till verksamhetsförlagd utbildning (VFU), undervisar och examinerar högskolans egen personal tillsammans med gästlärare som har fast anställning i kommunal gymnasieskola. Den operativa ledningen av programmet handhas av en programområdesansvarig lärare som har till uppgift att kvalitetssäkra utbildningen. Den sammantagna professions- och vetenskapliga kompetensen framgår av den bifogade lärartabellen.

På en övergripande nivå tilldelas all personal 120h kompetensutvecklingstid på årsbasis för att möjliggöra utveckling inom relevant ämnesområde. Kompetensutvecklingens inriktning bestäms i samråd med avdelningschef samt programområdesansvarig i samband med de årliga medarbetarsamtalen, där det också utformas en kompetensutvecklingsplan för att underlätta uppföljning av insatsen. För disputerad personal ges därutöver 125h forskningstid per år som schablon, men det finns också möjlighet att söka interna forskningsmedel baserat på prestation. Högskolan avsätter även ytterligare interna medel för kvalitetsprojekt, där avsikten är att stärka programmen samt skapa samarbetsytor för adjunkter och disputerad personal. Vi ser att det är ett bra sätt att öka engagemanget, höja den vetenskapliga kompetensen samt skapa förutsättningar till kvalitetsutveckling. HKR strävar vidare efter att alla universitetsadjunkter ska ha minst magisterexamen inom för programmet relevant ämnesområde. På regelbunden basis avsätter fakulteten medel för att adjunkter ska kunna läsa in en masterexamen. För att möta behovet av pedagogisk kompetens finns det sedan årsskiftet 2018/2019 krav på 15 hp högskolepedagogik redan vid anställning alternativt krav på att läsa 15hp högskolepedagogik för den personal som anställts tidigare. Detta följs upp i den årligt formulerade kompetensutvecklingsplanen. För programområdet för yrkeslärare har dessutom flertalet av den undervisande personalen redan en lärarexamen, som borgar för god pedagogisk kompetens och som i förlängningen ger studenterna goda möjligheter att utveckla de förmågor och kompetenser de behöver i sin kommande yrkesroll.

För ytterligare utveckling på fakultetsnivå formuleras årligen en verksamhetsutvecklingsplan baserad på analys av behoven i programmen. En av insatserna för 2020 innebär att vi har påbörjat ett pilotprojekt

med kompetensutveckling i verksamheten (valfri skolform) i det vi har kallat VFK, verksamhetsförlagd kompetensutveckling. Detta för att säkerställa att personalens professionskunnande är aktuellt. Vid genomlysning av programmets förutsättningar ser vi också ett behov av ökade möjligheter till kollegialt lärande i våra lärargrupper. Idag sker det till viss del i programområdesmöten en gång per månad, men dessa har snarare en informerande och beslutande karaktär än en lärande. För att möta behovet av att arbeta medvetet och systematiskt med kollegialt lärande har en fakultetsövergripande kompetens- och utvecklingsinsats påbörjats, med fokus på metoden Professional Learning Community (PLC). Även på programnivå utarbetas en verksamhetsutvecklingsplan utifrån de behov som den programområdesansvariga tillsammans med programmets lärare har identifierat. Planen följs upp och uppdateras årligen. Verksamhetsutvecklingsplanen kommuniceras med avdelningschefen för att ge underlag för kompetensprofil inför rekryteringar.

På avdelningsnivå finns en treårig strategisk kompetensförsörjningsplan där respektive programområde regelbundet genomlysas för att se över rekryteringsbehov kopplat till utveckling av programområden, programkurser, kompetensbehov samt pensionsavgångar. Vi ser tyvärr samma trend som övriga Högskolesverige med en allt svårare rekryteringssituation (främst gällande adjunkter), där det stigande löneläget i kommunerna är vår största utmaning. För att möta utmaningen arbetar vi på flera fronter, dels aktivt med lönebildning för att behålla den personal vi redan har, dels genom att (del)finansiera adjunkters forskarutbildning inom ramen för anställningen. Vid en analys av rekryteringsläget framkommer även delar som inte endast handlar om lönenivåer utan också om att vara en attraktiv arbetsplats med god kollegialitet, möjlighet att styra sin egen tid och med stimulerande arbetsuppgifter inom ett för personen relevant ämnesområde. Detta lyfts på alla nivåer i organisationen, där HR-avdelningen arbetar med mer övergripande frågor medan avdelningschefen är den som främst styr och fördelar arbetsuppgifter på personnivå. Vid nyrekrytering av lektorer har vi sedan ett par år tillbaka erbjudit två extra forskningsmånader för att ge ett bra utgångsläge som ny på lärosätet, inte minst för nydisputerad personal. Vi arbetar också med mentorer för nyanställda för att underlätta den första kritiska perioden i en anställning.

Yrkeslärarprogrammet består av utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning och enligt bilagd lärartabell undervisar sammanlagt 13 lärare i programmets tre kurser. I samtliga tre kurser är det disputerad personal som är kursexaminatorer utifrån den ämneskompetens de har och kursens innehåll. I den inledande kursen är kursexaminator disputerad i psykologi vilket har relevans för det utvecklingspsykologiska innehållet. I kurs två och tre är kursexaminator lektor i utbildningsvetenskap med en bakgrund i sociologi, vilket knyter väl an till innehåll om skolan som social praktik och till de teoretiska infallsvinklarna i det utvecklingsarbete som studenterna skriver. Kursernas examinatorer har också undervisning i kurserna för att få förståelse för kursernas karaktär och därmed också kunna vara aktiva i kvalitetsarbete avseende länkning mellan lärandemål, genomförande och examinationer. Vidare är det ytterligare fyra lektorer som undervisar i programmet och då med inriktning mot teori och metod inför utvecklingsarbete samt specialpedagogik, vetenskapligt skrivande och skolväsendets historia. I programmet arbetar sju adjunkter i olika omfattning och med olika innehåll. Två av adjunkterna har gediget kunnande inom yrkeslärarutbildningen med många års erfarenhet, både i högre utbildning och som lärare på gymnasialt yrkesprogram, samt egen yrkeslärarexamen. Vi ser därför att de är mycket lämpade att vara kursansvariga i programmets tre kurser. Dessa två adjunkter har förutom kursansvar också föreläsningar, seminarier, handledning, examinationer samt kvalitets- och utvecklingsuppdrag (se

bilagd tabell) i programmet. Vidare undervisar adjunkter med inriktning specialpedagogik i programmet samt ytterligare två adjunkter som gör VFU-besök och seminarier knutna till VFU, båda med en grundanställning på kommunal gymnasieskola. Vi ser det som en stor tillgång att arbeta med personal med aktuell professionskompetens. VFU-besöken genomförs i samarbete med de adjunkter som har sin huvudsakliga tjänst i programmet. Programområdesansvarig för yrkeslärarna är relativt nytillträdd och har under sin tid som ansvarig drivit en linje med ökad vetenskaplighet i programmet, vilket också är tanken framöver. Programmet har under nuvarande programområdesansvarig också ökat det totala antalet lärare för att få en större och mer dynamisk grupp för arbete med utveckling och progression i programmets kurser. Som framgår av lärartabellen har samtlig personal förutom två adjunkter som arbetar med VFU tillsvidareanställning på HKR vilket ger kontinuitet och arbetsro i programmet. Programmets undervisande lärare har också undervisning i andra läroprogram, vilket vi ser som positivt både för att delge erfarenheter från yrkeslärarprogrammet men också för att få input från andra programs innehåll och organisation.

Inom ramen för den verksamhetsförlagda utbildningen finns en VFU-koordinator som är programmets länk till VFU-kansliet. Vi har krav på lärarexamen för handledarna, i första hand med samma inriktning som studenten har, och det har diskuterats om vi även ska ha ett krav på att handledarna har minst tre års arbetslivserfarenhet. Vi behöver ha en flexibel hållning till detta eftersom det är svårt att få tag på handledare med rätt kompetens. Det finns idag inget uttalat krav på att handledare ska ha genomgått handledarutbildning, men det är önskvärt i så hög grad som möjligt.

Sammanfattningsvis ser vi en god balans av vetenskaplig kompetens i form av disputerad personal, erfarna adjunkter med relevant bakgrund samt aktuellt professionskunnande hos våra gästadjunkter som proportionerligt och adekvat i förhållande till programmets volym och innehåll. Det finns på HKR en inarbetad systematik för att identifiera kompetensbehov och rekrytera på både kort och lång sikt. Att Högskolan Kristianstad från och med hösten har sin egen forskarutbildning ser vi också som ett sätt att bygga vetenskaplig kompetens för framtiden och skulle gärna se en doktorand med inriktning mot yrkesdidaktik.

Utbildningsmiljö

Högskolan Kristianstad (HKR)

Vetenskaplig aktivitet hos lärarna stärker sambandet mellan forskning och utbildning och skapar möjligheter för studenter att få inblick i aktuell forskning och att engageras i ett forskande förhållningssätt. För att erbjuda goda förutsättningar för Högskolans lärare att bedriva forskning, likväl som för dess studenter att involveras i en utbildningsmiljö där forskningsverksamhet är pågående och nära, har Högskolans disputerade lärare tid för forskning i tjänsten. I flera fall gäller detsamma för adjunkter, som då har extra kompetensutveckling för vetenskaplig meritering (master- och forskarutbildning).

Sex av tretton medarbetare som för närvarande arbetar i yrkeslärarutbildningen är disputerade: en biträdande professor och fem lektorer. Tio av tretton nu verksamma lärare har lärarexamen som grundutbildning. Flera av de medarbetare som arbetar i yrkeslärarutbildningen har med andra ord både lärarexamen och doktorsexamen. Två av tio som har lärarexamen har yrkeslärarexamen och huvuddelen av sin tjänst i programmet. En av de utbildade yrkeslärarna har även en magisterexamen i didaktik samt

kurser på avancerad nivå (20 hp) med inriktning mot att vara lärare inom högre utbildning. De två lärare som har huvuddelen av sin tjänst på yrkeslärarprogrammet kompetensutvecklar sig genom de utbildningar Högskolan internt erbjuder personalen i form av föreläsningar, seminarier och konferenser med relevans för yrkeslärarutbildningen. En av dem siktar mot forskarutbildning med relevans för yrkeslärarutbildningen. En av dem går för närvarande en universitetsutbildning med inriktning på bedömning av lärares professionsutveckling. Det pågår med andra ord ett långsiktigt utvecklingsarbete avseende sambandet mellan forskning och utbildning inom yrkeslärarprogrammet och uppbyggande av en forskande kontext.

På Högskolan finns formellt inrättade forskningsmiljöer och forskningsplattformar stödda av såväl intern som extern finansiering. Dessa verksamheter har egen budget och leds av en vetenskapligt meriterad medarbetare, företrädesvis professorer. Inom ramen för dessa verksamheter finns möjligheter för medarbetare att följa seminarier med interna eller externa presentatörer, att involveras i forskningsprojekt och att samarbeta kollegialt. Att lärarna har dessa möjligheter torde gynna studenter på yrkeslärarprogrammet.

Fakulteten för lärarutbildning rymmer tre formellt inrättade och stödda forskningsmiljöer: *Barndom, lärande, utbildning* (BALU) som syftar till att utveckla kunskap i anslutning till förskollärarutbildningen; *Learning in Science and Mathematics* (LISMA) som samlar alla forskare vid HKR inom matematikämnet och de naturvetenskapliga ämnenas didaktik och *Forskning relationell pedagogik* (FoRP) som bedriver forskning om pedagogisk praktik och professionalism utifrån det gemensamma intresseområdet Relationell pedagogik. För yrkeslärarutbildningen framstår FoRP som den mest relevanta av de tre befintliga forskningsmiljöerna. Under dess paraply ryms forskargrupperna *Arbete i skolan* (Ais) och *Specialpedagogik*. Nämnade miljöer och forskningsgrupper bedriver forskning med ett tydligt fokus på frågor som är relevanta för lärarutbildningarna och professionen.

Fakulteten för lärarutbildning har vid sidan om de traditionella forskningsmiljöerna också startat forskningsplattformen *Lärande i samverkan* tillsammans med omgivande kommuner. Plattformens syfte är att utifrån praktiktäna/praktikutvecklande och verksamhetsrelevant forskning bidra till att dels utveckla undervisningen i skola och förskola, dels att utveckla lärarutbildningarna. Forskningsplattformen startade 2017 och drivs i samverkan med externa partners med fokus på praktiktäna projekt.

För att säkerställa goda förutsättningar för kreativitet och utveckling utlyses årligen medel för så kallade kvalitetsutvecklingsprojekt i syfte att stimulera till utvecklingsinitiativ och kvalitetshöjande åtgärder i utbildningsprogram. För innevarande läsår, 2020–2021, uppgår dessa medel till 1,2 miljoner. Erfarenheter från aktuella projekt och frågeställningar publiceras och sprids internt och externt via Högskolans egen tidskrift *Högskolepedagogisk debatt* eller presenteras vid den årliga pedagogiska utvecklingskonferensen *Lärarlärdom* som HKR anordnar tillsammans med flera andra lärosäten. Exempel på beviljade projekt som är relevanta för yrkeslärarutbildningen är: *Ökad medvetenhet hos studenter genom iterativa kursutvärderingar, bedömning av VFU i samverkan mellan ämnen* och projektet *Utveckling av fältdagar inför VFU* för ökad samsyn mellan HKR och den verksamhetsförlagda utbildningen. HKR erbjuder dessutom kompetensutvecklingsmedel till såväl lektorer som adjunkter för direkta utvecklingsprojekt inom de olika programmen.

Inom de olika forskningsgrupperna finns ett flertal projekt som har eleven och klassrummet i fokus. Det rör bland annat klassrumspraktiker vid enskilt arbete, eller hur studenterna genom modellering kan utöka sin

förståelse av lärares relationskompetens. I den ena av våra forskningsmiljöer bedrivs just nu projekt kring att använda videoobservationer i klassrummet. Inom yrkeslärarutbildningen har under år 2020 avsatts medel för kvalitetsutveckling som fokuserar på länkning, eller *alignment*, inom yrkeslärarutbildningen, examinationer inom VFU samt integrering av VFU och kurser utan VFU. Området specialpedagogik har lyfts fram som angeläget för yrkeslärare, och i sin linda finns uppbyggnaden av en fristående kurs i ämnet, tillsammans med lektor och adjunkter.

Det finns av tradition ett nära samband mellan forskning och utbildning på HKR. Högskolan började som ett lärarseminarium och har utvecklats till att bli en högskola med omfattande yrkesutbildningar som har gott rykte i regionen. Den forskning som redan sker kommer att fortsätta utvecklas i och med att Högskolan 2019 fick examenstillstånd för forskarutbildning i utbildningsvetenskap (pedagogiskt arbete) och vårdvetenskap (personcentrerad för hälsa och välbefinnande). Forskning och utbildning kommer därmed att berika varandra än mer framöver. Den forskning som bedrivs på Högskolan, bedrivs i nära relation till samtliga dess yrkesutbildningar. Utvecklingen omfattar även yrkeslärarprogrammet.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Den verksamhetsförlagda utbildningen är central för den studerandes möjligheter att både utveckla och visa under kursen erhållen kunskap och färdigheter. Det första och andra året på utbildningen ges kurserna YL106L och YL206L som omfattar vardera 30 hp, varav 7,5 hp är VFU med handledning i yrkesrollen. Det tredje året ges kursen YL305L, som liksom de två första kurserna omfattar 30 hp, varav den verksamhetsförlagda utbildningen omfattar 15 hp. Fokus i de sista VFU-kurserna är utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet. Progressionen kan därutöver beskrivas som en utveckling mot allt större självständighet i yrkesrollen.

Mål

1. För yrkeslärarexamen ska studenten

- *visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt samt visa kännedom om vuxnas lärande.*

Ovanstående examensmål motsvaras av lärandemål i samtliga tre år. Lärandemålen visar på progression uttryckt som: "att identifiera och beskriva" i år 1, "på utvecklad nivå" i år 2 samt "fördjupad nivå" i år 3. I år 1 examineras lärandemålet med en skriftlig hemtentamen, 5 hp. År 2 och år 3 examineras lärandemålet i samband med VFU, 7,5 hp.

YL106L

För examensmålet relevanta lärandemål i YL106L är den studerandes förmåga "att redogöra för olika pedagogiska-didaktiska perspektiv" (kunskap och förståelse), "att identifiera och beskriva det egna undervisningsområdets pedagogiska, ämnesdidaktiska och metodiska innehåll" (kunskap och förståelse) och "att redogöra för och diskutera olika pedagogisk-didaktiska och läroplansteoretiska perspektiv" (kunskap och förståelse). Lärandemålet på nivån färdighet och förmåga: "att på en grundläggande nivå kunna tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande

inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövning i övrigt” motsvarar i stort sett examensmålet. Två lärandemål förutsätter de kunskaper som beskrivs i examensmålet, exempelvis ”att kunna redogöra för relationen mellan mål, undervisning och bedömning samt hur olika pedagogiska bedömningar påverkar elevers lärande” (kunskap och förståelse). Viss betoning i kursen ges ledarskapet i pedagogiska miljöer präglade av mångfald och dess konsekvenser för elevers lärande och utveckling, vilket är relevant för färdigheter i metodik.

Målen beskrivs i en form av progression, från kunskaper i didaktik, ämnesdidaktik och metodik till förmågan att identifiera sitt behov av kunskap och kompetens i det pedagogiska arbetet och i yrkesämnet och förmågan att reflektera över hur det egna förhållningssättet, de egna normerna och värderingarna påverkar undervisningen och bemötandet av eleverna. Till denna typ av metareflekation kan tilläggas att den studerande, på den här kursen och de två övriga, förväntas att delta i kontinuerlig dialog med andra studenter och lärarutbildare via en nätbaserad lärplattform. Vid föreläsningstillfällena ges möjlighet till ytterligare metareflekationer; enskilt, i par och gemensamt. Utifrån en problemställning får studenterna inledningsvis reflektera enskilt, för att därefter i par utbyta uppfattningar och slutligen diskutera hur problemställningen kan förstås och hanteras i hela studentgruppen. Övningen ger studenten fler infallsvinklar på en problemställning och visar att det finns olika sätt att förstå och hantera frågeställningar på, vilket är en grundläggande didaktisk insikt.

Relevanta examinationer i sammanhanget är en individuell hemtentamen i utvecklingspsykologi som knyter an till didaktiska kompetenser inom yrkesämnet utifrån elevens kognitiva och socioemotionella utveckling; en individuell hemtentamen om ledarskap i pedagogiska kontexter där det ingår en självvärdering av vad studenten anser väsentligt i sitt framtida pedagogiska läraruppdrag och en individuell hemtentamen i yrkesdidaktik och planering för lärande i vilken studenten ska diskutera relationen mellan mål, undervisning och bedömning. Genom dessa individuella och skriftliga examinationer synliggörs varje students lärande och förståelse av lärandemålen.

Följande examination med bedömningskriterier är exempel på hur den studerande kan visa att examensordningens mål är uppnått och hur Högskolan bedömer att så är fallet:

Hur undervisningen i skolan planeras kan kopplas till olika läroplansteoretiska perspektiv, vilka kan anses utgå från vad som är att betrakta som värdefull kunskap och därmed värt att kunna. Din uppgift är att redogöra för två läroplansteoretiska perspektiv och problematisera pedagogiska-didaktiska perspektiv med stöd av den didaktiska triangeln för de två läroplansteoretiska perspektiv du valt.

Studenten visar erhållen kunskap och uppnådd förståelse genom att studenten knyter samman läroplansteoretiska och verksamhetsnära perspektiv i en didaktisk och problematiserande diskussion om undervisning.

För betyget Godkänd krävs att studenten med stöd av kurslitteraturen redogör för två valda läroplansteoretiska perspektiv och diskuterar pedagogisk-didaktiska perspektiv i dessa läroplansteorier kopplat till den didaktiska triangeln. För betyget Väl godkänt ska studenten med stöd av kurslitteraturen redogöra för två valda läroplansteoretiska perspektiv och utförligt problematisera pedagogisk-didaktiska perspektiv i dessa läroplansteorier kopplat till den didaktiska triangeln.

YL206L

Det andra året på utbildningen ges kursen YL206L. Kursen syftar till att studenten vidareutvecklar ett vetenskapligt och yrkesdidaktiskt reflekterande förhållningssätt och en medvetenhet om yrkesläraryrollens komplexitet. Tre av fem moment, eller 20 hp av 30 hp, anknyter till angivet mål: "Yrkesdidaktik och bedömning för lärande" (5 hp), "Förutsättningar för lärande – yttre ramfaktorer och individuella förutsättningar" (7,5 hp) och verksamhetsförlagd utbildning (7,5 hp).

Momentet "Förutsättningar för lärande – yttre ramfaktorer och individuella förutsättningar" börjar med en kort inledning i ämnet. Därefter ställer studenterna, under ledning av en moderator, frågor till undervisande lärande i ämnet. Vid samma tillfälle får studenterna information från SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten. Syftet är att se vilken kunskap och förståelse som finns och vilka frågeställningar studenterna har och därmed inom ramen för lärandemålen utforma innehållet i momentet.

Åtta av sjutton lärandemål relaterar till de efterfrågade kunskaperna, bland annat förmågan att identifiera behovet av yrkesdidaktisk kunskap i mötet med olika elevgrupper och att på en utvecklad nivå kunna tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och i yrkesutövningen i övrigt.

Förmågan att utifrån ett kritiskt och vetenskapligt förhållningssätt kunna diskutera och värdera aktuella forskningsresultat bidrar till de didaktiska, ämnesdidaktiska och metodiska kunskaper som krävs för undervisning och lärande i ämnena och för yrkesutövningen i övrigt. Framför allt pekar lärandemålet på det livslånga lärandet och fortsatt utveckling i yrket liksom målet att den studerande ska kunna identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet.

I sammanhanget relevanta examinationer är, utöver den verksamhetsförlagda utbildningen, två individuella och skriftliga uppgifter: "Yrkesdidaktik och bedömning för lärande" (5 hp) och "Förutsättningar för lärande - yttre ramfaktorer och individuella förutsättningar" (7,5 hp). Den senare bygger på studenternas erfarenheter från den verksamhetsförlagda utbildningen. Utifrån ett fall ska studenten identifiera, beskriva och problematisera elevs studierelaterade svårigheter med särskilt fokus på lärmiljön vilket kräver de i examensmålet definierade kunskaperna. I examinationen ingår lektionsbesök av lärare från Högskolan samt trepartssamtal. Frågeställningar relaterade till examensmålet beaktas.

Bedömningsmatrisen för ovanstående examinationsuppgift har betygsnivåerna Godkänd (G) och Väl godkänd (VG). För ett godkänt betyg ska studenten kunna identifiera och problematisera elevs studiesvårigheter, identifiera behovet av yrkesdidaktisk kunskap, identifiera och belysa samverkan kring specialpedagogiska behov samt beskriva hur kommunikativa förmågor kan vara ett stöd i den pedagogiska verksamheten. För väl godkänt tillkommer att studenten kan problematisera och föra en kritisk diskussion om yrkesdidaktisk kunskap i mötet med olika elevgrupper. Den lektionsplanering som görs inför besöket av lärare från Högskolan bedöms som Godkänd om: "Lektionsplaneringen bygger på de didaktiska frågorna hur, vad och varför och relaterar till syftet att på grundläggande nivå stimulera varje elevs lärande och utveckling." Ett VG definieras utifrån att: "Lektionsplaneringen, som är utförligt framskriven, bygger på de didaktiska frågorna hur, vad och varför och relaterar till syftet att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling. Detta med stöd i metodisk/didaktisk litteratur."

YL305L

Den sista kursen, YL305L, syftar till att den studerande utvecklar fördjupade kunskaper om och förståelse av sätt på vilka pedagogiska, didaktiska och ämnesdidaktiska kompetenser kan utveckla verksamheten inom det egna undervisningsområdet och att med vetenskapliga perspektiv utveckla kunskaper avseende planering, genomförande och dokumentation av den pedagogiska verksamheten. Slutligen ska studenten

utveckla en fördjupad beredskap för självständighet för de uppgifter som ingår i läraruppdraget. Kursens utgångspunkt är de kunskaper, färdigheter och förmågor som studenten utvecklat i utbildningen, vilka omfattar kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik. Det utvecklingsarbete i projektform som utgör en av examinationerna, avser att utveckla såväl den egna yrkeskompetensen som den pedagogiska verksamheten, vilket kräver att den studerande är förankrad i de här efterfrågade kunskaperna i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik. Utvecklingsarbetet i projektform bidrar till att studenten utvecklar sin självständighet inför läraruppdraget.

Av arton lärandemål relaterar i första hand sju mål till de här efterfrågade kunskaperna, bland andra "att kunna på en fördjupad nivå tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövning i övrigt" (färdighet och förmåga) och "att kunna självständigt och tillsammans med kollegor, elever och andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling" (färdighet och förmåga).

Tre av målen handlar om den studerandes färdighet och förmåga till olika former av utveckling som i sin tur förutsätter de i examensmålet beskrivna kunskaperna: "att kunna i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen" (färdighet och förmåga), "att kunna identifiera möjliga utvecklingsområden inom yrkesverksamheten samt utifrån ett identifierat utvecklingsbehov utarbeta en plan för ett utvecklingsprojekt" (färdighet och förmåga) och "förmågan att identifiera och motivera sitt behov av att utveckla ytterligare kunskap och kompetens såväl inom såväl yrket som yrkesämnet och det pedagogiska arbetet" (värderingsförmåga och förhållningssätt). Förmågan att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap är avhängig befintliga kunskaper. Progressionen uttrycks återkommande i termer av "på fördjupad nivå" och "färdighet och förmåga" – att jämföra med målen i YL106L där flertalet av målen avser kunskap och förståelse.

Den verksamhetsförlagda utbildningen omfattar hälften av terminens poäng och innebär att den studerande får stora möjligheter att i undervisning visa sin färdighet och förmåga i didaktik, ämnesdidaktik och metodik. Inom ramen för den verksamhetsförlagda utbildningen ska studenten tydliggöra sina metodiska och ämnesdidaktiska reflektioner och ställningstaganden vid planerandet av hur en kurs ska genomföras. I detta arbete kan studenten ha stöd av handledaren. Under föreläsningar, gruppseminarium och i hemtentamen reflekterar studenterna kring vad de anser vara långsiktiga, professionella och didaktiska strategier vad gäller de mänskliga rättigheterna, barnkonventionen, betygssättning och en hållbar utveckling. Detta med utgångspunkt från både studentens yrkesämnen och verksamhetsnivå. I samband med gruppseminarierna delas studenterna in i ämnesgrupper och utbyter erfarenheter, idéer och reflektioner utifrån tidigare genomförd VFU och kurslitteratur. Kurslitteraturen uppdateras kontinuerligt i samtliga kurser för att vara relevant inom området.

Styrkor och utvecklingsområden

Styrkorna i kursernas olika moment är att studenten ges en övergripande utbildningsvetenskaplig introduktion till yrkeslärarprofessionen och vilka styrdokument, läroplansteorier och olika pedagogisk-didaktiska perspektiv som är väsentliga att ha kunskap om. Kunskaper inom undervisningens didaktik, och särskilt yrkesämnets didaktik, lyfts och knyts till bedömning och betygssättning. Ett av momenten omfattar ungdomars utveckling, lärande, behov och förutsättningar, vilket har betydelse för undervisningens didaktik och metodik. Vetenskapsteori studeras under samtliga tre år, och inleds på en grundläggande nivå i år 1 för att slutligen i år 3 studeras på en fördjupad nivå. VFU:n, och de olika examinationsuppgifter som följer med den, ger studenten möjlighet att, med stöd av en handledare, omsätta teori i praktik.

Ett utvecklingsområde är utformningen av olika typer av examinationsuppgifter, exempelvis en kombination av en individuell skriftlig hemtentamen, ett seminarium och gruppuppgifter inom ramen för samma moment. Kombinationer av examinationsuppgifter finns i vissa moment redan idag, främst inom den verksamhetsförlagda utbildningen, men bör utvecklas till att omfatta fler moment inom ramen för utbildningen. Utformningen av examinationsuppgifter påverkas även av antalet lärandemål. Ett utvecklingsområde är att minska antalet lärandemål, att i högre grad tydliggöra vilket lärande som efterfrågas och att förtydliga progressionen. Arbetet är påbörjat och kommer att färdigställas under hösten 2020.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Mål

2. För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Ovanstående examensmål motsvaras av lärandemål i år 1 och 2, som i sin skrivning är utformade som examensmålet, men med viss progression: i år 1 på grundläggande nivå och i år 2 på utvecklad nivå. I år 3 är lärandemålet identiskt med examensmålet. I samtliga tre år examineras lärandemålet under VFU, 7,5 hp.

YL106L

I den första kursen, YL106L, behandlas huvuddragen i elevers utveckling och ledarskapet i pedagogiska miljöer präglade av mångfald och dess konsekvenser för elevers lärande och utveckling. Båda aspekterna kan ses som grundläggande för undervisning och utveckling av både undervisningen och varje elevs lärande och utveckling liksom momenten "Utvecklingspsykologi" (5 hp), "Ledarskap i pedagogiska kontexter" (5 hp), "Yrkesdidaktik och planering för lärande" (5 hp) och den verksamhetsförlagda utbildningen (7,5 hp), som är kursens sista moment och som innebär möjlighet för den studerande att i tillämpning visa att målet är uppnått.

I denna första kurs finns flera lärandemål som handlar om den kunskap och förståelse som i sin tur är förutsättningen för undervisning, utveckling av undervisning och förmågan att stimulera varje elevs lärande och utveckling: exempelvis att kunna "redogöra för huvuddragen i barns och ungdomars utveckling", att kunna "redogöra för relationen mellan mål, undervisning och bedömning och hur olika pedagogiska bedömningar påverkar elevers lärande" och att kunna "redogöra för relationen mellan lärares pedagogiska ledarskap och undervisning och lärande".

Färdigheten och förmågan "att kunna tillämpa kommunikativa förmågor i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten", "att på en grundläggande nivå kunna ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling" och "att kunna i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen" är också centrala för att den studerandes möjlighet att uppnå det utvalda målet, liksom lärandemålen "att kunna använda självkännedom och empatisk förmåga", "att kunna identifiera sitt behov av kunskap och kompetens i det pedagogiska arbetet och i yrkesämnet" och "att kunna reflektera över hur det egna förhållningssättet, de

egna normerna och värderingarna påverkar undervisningen och bemötandet av eleverna". Denna typ av metarefleksion bedöms som central för studentens förmåga att utveckla både verksamhet och elever.

Fyra av sex examinationer omfattar ovanstående lärandemål och en möjlighet att utvärdera i vilken utsträckning målen är uppnådda: "Utvecklingspsykologi" (5 hp), "Ledarskap i pedagogiska kontexter" (5 hp), "Yrkesdidaktik och planering för lärande" (5 hp) och den verksamhetsförlagda utbildningen (7,5 hp). Exempel på en individuell uppgift, vilket sedan leder vidare till en gruppuppgift, är att studenten ska utforma en aktivitet eller en uppgift för yrkes elever som utgår från centralt innehåll och kunskapskrav i studentens yrkesämne. I mindre grupper görs därefter en kamratbedömning på deltagarnas aktivitet eller uppgift, för att sedan gemensamt skapa en aktivitet eller uppgift som utvecklas utifrån kamratbedömningarna. Av relevans för examensmålet är också den verksamhetsförlagda utbildningen. Här får den studerande möjlighet att praktiskt omsätta de i huvudsak teoretiska kunskaper som YL106L omfattar. Inom ramen för den verksamhetsförlagda utbildningen i YL106L ingår både individuella examinationsuppgifter, gruppuppgifter och uppgifter knutna till VFU-platsen: VFU-rapport och VFU-omdöme.

En individuell uppgift syftar till att studenten använder och utvecklar sina kunskaper, insikter och färdigheter för att konkretisera ett undervisningsmoment utifrån centralt innehåll. Det innebär att göra både allmäntdidaktiska och ämnesdidaktiska överväganden, vilka ska framgå i redovisningen av undervisningsmomentet, och att på en grundläggande nivå visa hur elevers kunskaper och erfarenheter kan tas till vara för att stimulera varje elevs lärande och utveckling. Studenten ska också, med stöd av kurslitteraturen, kunna identifiera sitt behov av kunskap och kompetens i det pedagogiska arbetet och i yrkesämnet vilket examineras skriftligt i VFU-dokument. I uppgiften ingår att reflektera över det egna förhållningssättet och normer och värderingar som kan påverka undervisningen och bemötandet av eleverna, en form av metarefleksion som, återigen, bedöms som en förutsättning för utveckling.

För betyget Godkänd ska studenten besvara frågeställningarna på en grundläggande nivå och problematisera med stöd av kurslitteraturen och egna reflektioner. Betyget Väl godkänd kräver att studenten visar på en fördjupad förståelse genom att utförligt problematisera och motivera frågeställningarna och de egna reflektionerna med stöd av kurslitteraturen.

YL206L

Syftet för nästa kurs, YL206L, är att den studerande vidareutvecklar ett yrkesdidaktiskt reflekterande förhållningssätt och ett medvetande kring yrkesläraryrollens och yrkesläraryupdragets komplexitet. Båda aspekterna, liksom kursens centrala innehåll, är förutsättningar för förmågan att utveckla undervisning och verksamhet och att stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Sex av sju kunskapsmål kan tolkas som grundläggande för den i examensmålet definierade förmågan, till exempel att kunna "på en fördjupad nivå redogöra för och diskutera ungdomars livsvillkor, behov, utveckling och lärande mot bakgrund av klass, genus och etnicitet" och att kunna "identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov och att på en utvecklad nivå kunna ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling".

De mest relevanta momenten för att den studerande ska kunna uppnå den efterfrågade förmågan är "Skolan som social praktik" (7,5 hp), "Yrkesdidaktik och bedömning för lärande" (5 hp) och "Förutsättningar

för lärande – yttre ramfaktorer och individuella förutsättningar” (7,5 hp). Det sista momentet är den verksamhetsförlagda utbildningen à 7,5 hp där den studerande får möjlighet att omsätta sina teoretiska kunskaper i praktiken.

På den verksamhetsförlagda utbildningen examineras nio av kursens sjutton lärandemål, vilket medger att studenten får uppvisa flera olika sätt på vilka examensmålet har uppnåtts. Lärandemålet, att ”på en utvecklad nivå kunna ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling”, examineras dels i form av en lektionsplanering inför besök av Högskolans lärare, dels i form av trepartssamtal efter genomförd lektion. Vid trepartssamtalet ges utrymme för reflektion utifrån den planerade och genomförda lektionen. Som delar av examinationen av VFU-momentet ingår också ett VFU-seminarium som bygger på intervjuer med elevhälsoteam i verksamheterna och dokumentation i form av VFU-omdöme och VFU-rapport.

Av kursen tre sista mål, under värderingsförmåga och förhållningssätt, är framför allt målet att kunna ”tillämpa självkännedom och empatisk förmåga och att kunna identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet” relevant för förmågan att ”självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling”.

YL305L

Den sista kursen, YL305L, syftar till att den studerande utifrån vetenskapliga perspektiv utvecklar kunskaper avseende planering, genomförande och dokumentation av den pedagogiska verksamheten så att studenten därigenom utvecklar en fördjupad beredskap att självständigt och tillsammans med andra ta ansvar för samtliga uppgifter som ingår i läraruppdraget. En central del av det angivna innehållet är ett utvecklingsarbete som den studerande planerar utifrån ett perspektiv på organisation och lärande. Utvecklingsarbetet syftar till att den studerande utvecklar såväl den egna yrkeskompetensen som den pedagogiska verksamheten och ska omfatta en tydlig strategi. Fyra av kursens fem moment bedöms som centrala för examensmålet: ”Metoder för aktionsforskning och utveckling i skolan” (2,5 hp), verksamhetsförlagd utbildning HT (7,5 hp), verksamhetsförlagd utbildning VT (7,5 hp) och nämnda utvecklingsarbete i projektform (7, 5 hp).

Av kursens arton mål avser sexton mål färdighet och förmåga respektive värderingsförmåga och förhållningssätt, vilket antyder en form av progression i relation till tidigare kurser. Exempel på lärandemål som direkt anknyter till förmågan i examensmålet är att den studerande efter genomgången kurs på en fördjupad nivå ska kunna ”ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling”, ”självständigt och tillsammans med kollegor, elever och andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling”, ”observera, dokumentera och analysera elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål” och ”kritiskt och självständigt kunna tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet” och ”identifiera möjliga utvecklingsområden inom yrkesverksamheten samt utifrån ett identifierat utvecklingsbehov utarbeta en plan för ett utvecklingsprojekt”.

Att förmågorna är uppnådda examineras genom "Metoder för aktionsforskning och utveckling i skolan", skriftlig examination av projektplan (2,5 hp), verksamhetsförlagd utbildning VT med trepartssamtal, uppföljningsseminarium och dokumentation (7,5 hp) och utvecklingsarbete i projektform, ett skriftligt utvecklingsarbete som presenteras muntligt i grupp (7,5 hp). I skrivande stund, våren 2020, skriver studenterna, med få undantag, två och två.

Lektionsplaneringen inför VFU-besök av Högskolans lärare kan anses svara mot examensordningen, då lektionsplaneringen ska visa studentens förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera undervisning. I detta moment ingår även att utvärdera och därmed förstå vad som kan behöva utvecklas i undervisningen för att stimulera elevers lärande och utveckling. Studenten ska samverka med VFU-handledare och elever under sin VFU om genomförande av undervisning, gymnasiekursers centrala innehåll och examinationsformer. Efterföljande trepartssamtal har delvis fokus på denna samverkan. VFU-delprovet avslutas med ett seminarium om elevsamverkan som pedagogisk metod för att öka elevens motivation till lärande och utveckling. Utvecklingsarbetet syftar till att utveckla studentens förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla exempelvis undervisning.

Styrkor och utvecklingsområden

Utformning av uppgifter och bedömningskriterier är under utveckling inom programmet, bland annat examinationsuppgifter som är utformade så att studenten med stöd av kurslitteraturen kan reflektera över och knyta samman teoretiska perspektiv och den egna praktiken. Samtidigt ses bedömningskriterierna över så att den studerande kan få syn på sitt eget lärande i relation till målen. Ett redan befintligt exempel är att studenten i VFU-omdömet ska göra en självvärdering utifrån lärandemålen och formulera sitt behov av kunskaper och kompetenser och tydliggöra varför dessa behövs.

Det förekommer lärandemål som är likalydande med examensmålen vilket kan skapa en otydlighet kring vad lärandemålet konkret innebär och vilket lärande som ska uppnås, ex. att "kunna använda självkännedom och empatisk förmåga" och att "kunna tillämpa kommunikativa förmågor i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten". Slutsatsen är att lärandemålen behöver ses över avseende progression, konkretisering och examinationer. Arbetet är under pågående och kommer att redovisas hösten 2020.

Antalet VFU-perioder, totalt fyra under utbildningstiden, kan ses som en styrka. Examensmål knutna till färdighet och förmåga utvecklas och förstås tydligast under den verksamhetsförlagda utbildningen. Teoretiska perspektiv förenas med den verksamhetsförlagda utbildningen och relateras till olika examinationsuppgifter.

Det pågår ett löpande arbete med att kvalitetssäkra VFU:n i dialog med skolorna. Högskolans krav är att handledaren är legitimerad lärare och helst inom det yrkesämne studenten kommer att vara behörig att undervisa i. Högskolans önskemål är att handledaren har genomgått handledarutbildning på högskolenivå. En diskussion som förts bland VFU-koordinatorer är risken för jäv, då studenterna själva får hitta en VFU-placering. Eftersom många studenter redan har en anställning, så blir de kvar på sin skola. Med studenterna i YL106L och YL206L har det dock förts en diskussion om värdet av att göra verksamhetsförlagd utbildning på annan plats än sin arbetsplats – för deras egen utveckling och möjligheten att få fler perspektiv på yrkeslärarprofessionen.

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Mål

3. För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet.

Examensmålet att kunna "identifiera sitt behov av kunskap och kompetens i det pedagogiska arbetet och i yrkesämnet" motsvaras av lärandemål som i stora drag och i samtliga tre år skrivs fram på samma sätt som examensmålet. Examinationen av lärandemålet sker samtliga tre år under den verksamhetsförlagda utbildningen, 7,5 hp. I år 1 och 2 ska studenten göra en individuell skriftlig inlämning.

Progressionen genom utbildningen kan beskrivas som en utveckling från grundläggande kunskap och förståelse i YL106L (åtta mål av sjutton) till en större betoning av färdighet och förmåga, värderingsförmåga och förhållningssätt i YL305L (sexton mål av arton). Bland dessa mål ingår förmågan att "självständigt och tillsammans med kollegor, elever och andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling" (färdighet och förmåga), "att kritiskt och självständigt kunna tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet" (färdighet och förmåga), "att kunna i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen" (färdighet och förmåga) och att kunna "identifiera möjliga utvecklingsområden inom yrkesverksamheten samt utifrån ett identifierat utvecklingsbehov utarbeta en plan för ett utvecklingsprojekt" (färdighet och förmåga).

Genom de tre kurserna löper ett innehåll som omfattar att ha ett vetenskapligt förhållningssätt vilket hänger samman med förmågan att "identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet". Ett av målen i YL106L är att den studerande ska kunna identifiera sitt behov av kunskap och kompetens i det pedagogiska arbetet och i yrkesämnet. En del av syftet för nästa kurs (YL206L) är att den studerande vidareutvecklar detta vetenskapliga och yrkesdidaktiska reflekterande förhållningssätt. Ett kritiskt, reflekterande och vetenskapligt förhållningssätt kan dels bidra till den studerandes förmåga att identifiera sitt behov av kunskap och utveckla sin kompetens, dels till att den studerande kan ta del av forskning som i sin tur bidrar till ovanstående förmågor.

I YL106L ska studenterna filma en del av ett genomfört lektionspass. I mindre grupper görs därefter en kamratbedömning av lektionstillfället i syfte att utveckla ett kollegialt konstruktivt förhållningssätt till det pedagogiska arbetet. Inledningsvis har hela studentgruppen tagit fram kriterier för vad som utgör grunden för bedömningen kopplat till kommunikativ förmåga samt förhållningssätt till elever. Med stöd av andra studenter i gruppen kan studenten få syn på utvecklingsbehov knutna till både yrkesämnet och det pedagogiska arbetet. Ett av målen är att den studerande ska kunna reflektera över hur det egna förhållningssättet och de egna normerna och värderingarna påverkar undervisningen och bemötandet av eleverna. En sådan reflektion är i sin tur en förutsättning för att den studerande i nästa steg identifierar sitt behov av ytterligare kunskap och utvecklad kompetens.

En del av innehållet i YL206L består i att studenternas kunskaper och erfarenheter kopplas till forskning kring yrkeslärarrollen och dess genomförande vilket pekar mot ett sätt att arbeta som är relevant även efter genomgången utbildning. Utöver examensmålet är exempel på relevanta lärandemål att den studerande ska "i den pedagogiska verksamheten kunna utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen" (färdighet och förmåga), och "utifrån ett kritiskt och vetenskapligt förhållningssätt kunna diskutera och värdera aktuella forskningsresultat" (värderingsförmåga och förhållningssätt). Målen examineras bland annat genom lektionsplanering och trepartssamtal i samband med den verksamhetsförlagda utbildningen.

Examensmålet beaktas i samband med samtliga VFU-perioder och examineras på en rad olika sätt: Dels genom pedagogiska samtal mellan VFU-handledaren och studenten, dels i samband med videoseminarium. Skriftliga reflektioner av studenten lämnas in tillsammans med VFU-handledarens övriga omdömen. Genom att en lärarutbildare observerar en av studenten planerad och genomförd undervisningssituation, och genom ett efterföljande trepartssamtal mellan student, handledare och lärarutbildare, ges den studerande möjligheten att "visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet". Treparsstalet betygssätts utifrån Godkänd (G) och Väl godkänd (VG). Godkänd-nivån definieras utifrån att studenten kan identifiera och motivera sitt behov av att utveckla ytterligare kunskaper och kompetens. För betyget Väl godkänd krävs att "Studenten identifierar och motiverar sitt behov av att utveckla ytterligare kunskaper och kompetens inom yrket som yrkesämnet och det pedagogiska arbetet".

Under studentens näst sista VFU, i YL305L, har studenten spelat in en del av en lektion och får i samband med seminarier på Högskolan återkoppling på utvecklingsområden och iakttagelser avseende digitala verktyg, formativ och summativ bedömning och förväntningar på eleverna som kan lyftas upp på en mer allmänpedagogisk och problematiserande nivå. Kamratbedömningen avser kommunikativ förmåga, lektionsinnehåll och användning av digitala verktyg. I en individuell skriftlig hemtentamen görs en bedömning av den studerandes förmåga att resonera kring och problematisera elevers studierelaterade svårigheter och samverka avseende specialpedagogiska behov.

Vid trepartssamtalet den sista VFU-perioden ska studenten ha blivit medveten om vilka yrkesämnesmässiga och pedagogiska kunskaper och kompetenser som måste utvecklas i yrkesrollen. Medvetenheten innebär även att kunna motivera varför kunskaperna och kompetenserna behövs och i förlängningen vilka åtgärder som kan behöva vidtas. Studenten ska kunna se vilken progression som skett mellan VFU-perioderna och därmed lättare kunna identifiera sitt utvecklingsbehov. För betyget Godkänd ska den studerande kunna identifiera och motivera sitt behov av att utveckla ytterligare kunskaper och kompetens. För betyget Väl godkänd ska den studerande kunna identifiera och motivera sitt behov av att utveckla ytterligare kunskaper och kompetens inom såväl yrket som yrkesämnet och det pedagogiska arbetet. Handledarens förmåga att lotsa studenten och tillsammans med denna reflektera kring hur studenten agerar är central.

Styrkor och utvecklingsområden

Genomgående i utbildningen finns flera lärandemål som examineras vid mer än ett tillfälle. Mängden lärandemål kan betraktas som en otydlighet kring vilket lärande som ska uppnås och hur lärandemålen relaterar till examensmålen. Mängden lärandemål kan också betraktas som en möjlighet för studenten att, med olika examinationsuppgifter för samma lärandemål, på olika sätt visa att lärandemålen är uppnådda. Progressionen mellan lärandemål som ingår i mer än ett moment kan dock förtydligas. Arbetet med

progression och lärandemål pågår. Som ett utvecklingsområde framstår också en tydligare sammanlänkning av moment som har någon form av koppling till varandra, vilket därmed kan visa progressionen i de olika momenten och att det finns en röd tråd i utbildningen. Arbetet med dessa utvecklingsområden är påbörjat och kommer att redovisas hösten 2020.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Jämställdhetsfrågan innehåller flera aspekter och griper in i såväl utbildningens utformning och innehåll som genomförande. På den övergripande organisatoriska nivån ligger Högskolans arbete med jämställdhetsintegrering till grund för arbetet med jämställdhet på yrkesläroutbildningen.

Jämställdhetsintegreringen består av allt från att marknadsföra Högskolans utbildningar och kurser på ett icke-könsstereotypt vis till att kompetensutveckla högskolans personal i frågor om genus, jämställdhet och maktordningar i stort.

Vi kommer visserligen att rikta mycket uppmärksamhet i detta avsnitt på könskategorierna kvinnor och män, men vi vill understryka att vi förstår jämställdhet som ett flerdimensionellt begrepp när det gäller maktrelationer mellan könsidentiteter. Detta till skillnad från den traditionella innebörden av jämställdhet vilken refererar till två binära könskategorier och där alltså icke-binära identiteter blir osynliggjorda.

Utbildningens innehåll

Innehållet i utbildningen är av central betydelse för att säkerställa att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet. I yrkesläroutbildningens första kurs (YL106L) berörs jämställdhetstemat i kurslitteratur när det gäller moment om skolväsendets historia. Etnicitet och klass berörs i föreläsning men inget specifikt fokus sätts på jämställdhet i undervisning eller studieuppgifter. Under den andra kursen (YL206L) står genus desto mer i brännpunkten för momentet vid namn "Skolan som social praktik". I både kurslitteratur, undervisning och examinationsuppgifter är genus ett centralt tema. En dialogisk föreläsning ges om genus och könsidentitet, där intersektionella relationer med referenser till i synnerhet etnicitet och klass men även andra maktordningar i skola, yrkesliv och samhälle behandlas. Tid avsätts även för smågrupps- och plenumdiskussioner. Lärandeaktiviteterna är riktade mot allmänna genuskunskaper och kompetenser men också sådana som är specifikt relevanta för yrkeslärare. I hemtentamensuppgiften anmanas studenterna att med stöd av kurslitteraturen diskutera, a) elevs lärande och skolprestationer kopplade till genus, klass och etnicitet, b) yrkeslärorollens komplexitet (inkl. beaktande av social praktik och fostransuppdraget) kopplad till genus, klass och etnicitet, samt c) gruppdynamiska processer med hänsyftning till en tidningsartikel som tydligt relaterar till genusfrågor - "Tjejerna i 9C: Vi blir kallade hora, blondinjävel, feministfitta" (Sydsvenskan 2018-03-25). Anvisningar och bedömningskriterier anger att studenterna ska diskutera frågorna på en fördjupad nivå på mellan 6 och 12 sidor totalt, där de flesta lägger sig närmare den maximala sidantalgränsen. Uppgiften är krävande för studenterna men vår värdering är att den och lärandeaktiviteterna i momentet är fruktbara för deras kunskapsutveckling i genusfrågor.

I programmets tredje kurs (YL305L) anges att studenten ska utveckla färdighet och förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Lärandemålet ifråga länkar alltså direkt till den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet. Här är lärandemålet en del av kursmomentet för den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU), vilket

möjliggör för studenterna att omsätta de teoretiska genuskunskaper som de utvecklade under programmets andra kurs i praktiken i den pedagogiska verksamheten. I examinationsuppgiften är jämställdhet ett av flera sammanhängande och delvis överlappande begrepp (se kursivering) som studenten ska planera sin undervisning kring, vilket innebär att studenten istället för att fokusera specifikt på jämställdhet kan lägga tonvikt på *mänskliga rättigheter*, *jämlikhet* eller *diskriminering och annan kränkande behandling*. Den tidsmässiga begränsningen medger dessvärre inte att var och en av dessa aspekter införlivas i undervisningsmomentet som examineras i delprovet.

Utbildningens form

En omständighet att beakta när det gäller utbildningens form är att många studenter är knutna till könssegregerade och genuskodade yrkesområden. Byggbranschen respektive vårdyrken utgör exempel på yrkesområden med markant olika könsrepresentation och relaterade maskulinitets- och femininitetsnormer. Yrkeslärarutbildningen på HKR utgör så tillvida ett forum för möten mellan kontrasterande yrkesområden, en omständighet som vi menar utgör en konstruktiv grund för såväl gruppdynamiska processer som diskussioner om jämställdhet och genusfrågor i studentgruppen.

Könsfördelningen (utifrån juridisk köns kategorisering) bland studenter är en aning ojämn. Kvinnor utgör 55% av den totala mängden helårsstudenter på programmet. Män är således något underrepresenterade men utgör ändå en större andel än andelen män som totalt sett ägnar sig studier på akademisk nivå i Sverige. Prestationsgraden mellan könen varierar svagt över de senaste fem åren på yrkeslärarutbildningen men är i det stora hela tämligen jämn mellan kvinnor och män (Nyckeltal).

Könsrepresentationen för författare till kurslitteraturen till programmets tre kurser är, att döma av namnen ojämn, med en överrepresentation av mansnamn (58%) i jämförelse med kvinnonamn (42%). Sju kvinnor och sex män är representerade bland undervisande lärare på programmet, och tidsmässigt undervisar kvinnor och män ungefär lika mycket (48% resp. 52%).

Utbildningens genomförande

För att säkerställa hög kvalitet i utbildningen ur ett genus- och jämställdhetsperspektiv anser vi att det är viktigt att vi som arbetar i yrkeslärarprogrammet inte endast fokuserar på kunskaper *om* genus, könsidentitet och jämställdhet utan också *genom* att genomföra undervisningen och agera i enlighet med värderingar och förhållningssätt som jämställdhetsprinciper grundar sig på. Detta förutsätter ett normkritiskt förhållningssätt och aktivt reflekterande över egna och andras agerande i alla situationer och i alla delar av utbildningen. Exempelvis innebär det att inställningen som säger "jag ser inte kön utan bara individer" uppenbarligen hindrar en från att upptäcka ens egen genusbias, medan det aktiva reflekterandet kan synliggöra om man som lärare t.ex. har lättare för att tillmötesgå anspråk från en manlig än en kvinnlig student. Att vi i lärarkollegiet aktivt praktiserar den värdegrund som vi också undervisar om understryker den betydelse vi tillmäter de principer om jämställdhet som vi också vill att studenterna när de lämnar högskolan ska införliva i sina yrkesverksamheter. En annan aspekt av genomförandet av utbildningen handlar om att vi vid grupparbeten och diskussioner medvetet sätter ihop grupper som är blandade både könsmässigt och när det gäller yrkesområden med olika genusprägel.

Sammanfattande analys och värdering

När det gäller innehållet i utbildningen ser vi en konstruktiv variation av inslag och viss progression genom kurserna när det gäller ämnet jämställdhet, där det i den första kursen ingår i obligatorisk kurslitteratur, i den andra kursen är centralt i ett teoretiskt moment på 7,5 hp och i den tredje kursen ingår som en av flera aspekter att beakta praktiskt i den pedagogiska verksamheten på VFU:n. När det gäller kurs ett har vi för avsikt att från och med höstterminen 2020 explicera ett genus- och jämställdhetsperspektiv i lärandeaktiviteterna i momentet om skolväsendets historia, för att där grunda den fortsatta progressionen i lärandeaktiviteterna genom utbildningen.

Vi avser även att utveckla kvalitetsarbetet när det gäller kollegiets kunskaper och färdigheter i genus- och jämställdhetsfrågor genom att fortlöpande vid program- och lärarlagsmöten explicit diskutera aspekter av jämställdhet av betydelse för utbildningens innehåll, utformning och genomförande. Detta inbegriper också att i görligaste mån verka för att balansera könsrepresentationen bland författare till kurslitteratur.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

HKR använder sig av ett kvalitetssäkringssystem och vi genomför utvärderingar systematiskt på flera olika nivåer. Respektive nivå följer upp resultaten som tas om hand och ligger till grund för beslut om åtgärder och återkoppling. Varje kurs (år) utvärderas summativt med ett högskolegemensamt digitalt utvärderingsverktyg, EvaSys. Kursansvariga genomför formativa utvärderingar efter respektive moment med hjälp av redskapet SurveyMonkey. Kompletterande studentdialoger genomförs två gånger varje år, i september och mars, för att på sätt nyansera utvärderingarna. Studentresultat följs upp på individnivå och stöd av olika slag erbjuds för att möjliggöra för studenter att genomföra utbildningen på utsatt tid.

Systematiskt kvalitetsarbete på ledningsnivå

HKR har sedan 2015 utvecklat ett kvalitetssystem avseende utbildning som är väl integrerat med verksamhetsutvecklingssystemet. Syftet med denna integrering har varit att decentralisera genomförandet av strategi och uppdrag. Fördelen är att flera olika processer, såsom kvalitetssäkring, planering, uppföljning och rapportering har kunnat samordnas. Utifrån lärosätets övergripande strategi och aktuella kvalitetsmål består verksamhetsutvecklingssystemet av olika delar som är kopplade till såväl lärosätetsstrategiskt som utbildningsnära utvecklingsarbete. Verksamhetsutvecklingssystemet leder både till kortsiktigt och långsiktigt utvecklingsarbete då såväl utgångsläge, nuläge och önskat läge hanteras och dokumenteras i planer och dialoger.

HKR:s kvalitetssystem på programnivå

POA skriver en självvärdering för programområdet två gånger per år i en verksamhetsutvecklingsrapport. Rapporten ligger till grund för verksamhetsutvecklingsplanen, som presenteras i ett första utkast för dekan i september. Efter återkoppling till POA ligger planen till grund för budgetarbetet i september. Den slutliga planen antas i december. I mars månad kommunicerar lärosätets ledning utfallet med POA av föregående års verksamhet i en verksamhetsdialog samt verksamheten i programmet under innevarande år. POA redogör för planerat kvalitetsutvecklingsarbete och HKR:s ledning ger under dialogen återkoppling på presenterade åtgärdsförslag.

Programutvärdering

Programutvärderingarna sker i EvaSys under terminens avslutande seminarium i utbildningen. I och med att programutvärderingen sker i samband med ett avslutande examinerande seminarium får vi ett närapå 100% utfall i svarsfrekvens, vilket skedde med programutvärderingen Vt 2019. Programutvärderingen omfattar utbildningens alla delar och utgår från examensmålen. Studenterna värderar programmets innehåll, utformning och genomförande samt utvecklingen av generiska kompetenser och professionskompetens. Vid programutvärderingen Vt 2019 värderades utbildningen sammantaget till 4,02 på en 5-gradig skala, vilket är ett mycket bra resultat. Analysen av utvärderingen gav information om aspekter i utbildningen som behöver vidtas och dessa aspekter är en del av utbildningens kontinuerliga kvalitetsutvecklingsarbete. Resultatet av programutvärderingen presenteras vid höstterminens första seminarium.

Kursutvärdering

Den formella kursutvärderingen publiceras på respektive kursyta i Canvas (lärplattform). Studenterna värderar olika påståenden om utformning, genomförande och examinationer samt ges möjlighet att beskriva kursens styrkor och utvecklingsbehov i fritext. Kursansvarig får automatiska meddelanden vid lågt deltagande, vilket ger kursansvarig möjlighet att påminna studenterna om att besvara kursutvärderingen. Kursutvärderingarna bearbetas och analyseras i första ledet av kursansvarig som redovisar ett samlat omdöme och förslag på åtgärder till POA i en kursrapport. Kursansvarigs analys och POA:s återkoppling ligger till grund för läroplanens planering inför nästa kurs. Nästa gång kursen ges redogör kursansvarig för utvärderingens utfall och vidtagna åtgärder som studenterna ombeds lägga extra vikt vid i den egna kursutvärderingen.

Uppföljning studieresultat

Uppföljning av studieresultat för enskilda studenter genomförs av kursansvariga i samråd med POA en gång per termin i syfte att upptäcka studenter som behöver följas upp och eventuellt erbjudas stöd. Studie- och karriärvägledare upprättar individuella studieplaner vid behov och då i samråd med studenten och POA. Kursansvarig tar del av studieplanen och kommunicerar den med undervisande lärare, men det är studentens ansvar att kommunicera den med lärare. Vid HKR erbjuds studiestöd genom Bibliotek och högskolepedagogik i form av olika lärverkstäder med fokus på språk, skrivstöd, studieteknik, matematik, och IT- och mediepedagogisk hjälp. Stödet riktar sig till alla studenter. Bibliotek och högskolepedagogik ansvarar även, genom en samordnare, för stöd till studenter med funktionsnedsättningar. Vi vill öka genomströmningen samt förebygga avhopp och tidigt i utbildningen. Vi gör det genom att fånga upp studenter som inte når tillräckliga studieresultat. Vi kan tidigt identifiera studenter genom att följa deras studieresultat och erbjuda stöd i form av upprättandet av en individuell studieplan och/eller stöd från Bibliotek och högskolepedagogik. I den regelbundna uppföljningen har Bibliotek och högskolepedagogik och studie- och karriärvägledare en central roll. Studie- och karriärvägledarna vid HKR erbjuder tidiga möten med studenterna, i syfte att etablera kontakt för att kunna vara ett stöd genom studierna. Många av våra studenter kommer direkt från yrkeslivet och från icke-akademiska miljöer och har initialt liten kunskap om vad akademiska studier innebär. Med förebyggande arbete vill vi bidra till att studenterna känner sig välkomna att använda det stöd som erbjuds och öka deras ansvar för de egna studierna.

Analys och värdering

Sammanfattningsvis finns det fungerande rutiner för kvalitetsarbetet med anledning av det fortlöpande arbetet med utvärdering och återkoppling, vilket är relevant för program- och kursutveckling. Arbetssättet med kursutvärderingar efter genomgången kurs fungerar på tillfredsställande sätt med ett kontinuerligt arbete att motivera studenter att delta i utvärderingsarbetet. Kurs- och programutvärderingar redovisas och återkopplas för studenterna med eventuella åtgärder på vår gemensamma kursyta för programmet. Detta sker på Canvas lärplattform. Det har startat en Alumnverksamhet som ska ge oss ett generellt redskap för uppföljning av studentavhopp. Inom programmet arbetar vi i dagsläget fram en egen Alumn för studenter som av någon anledning väljer att avbryta sina studier. Arbetet med detta redskap väntas bli klart under våren 2020. Väljer en student att göra ett studieuppehåll måste studenten ansöka om det och uppge skäl för detta studieuppehåll.

Studentperspektiv

Studenternas möjligheter att aktivt utöva inflytande över yrkesutbildningen på HKR spänner från programråd och kursvärderingar till öppna studieuppgifter och dialoger i samband med undervisning.

Programråd

En gång per termin genomförs programråd. De inbjudna deltagarna är representanter från Yrkeslärarprogrammet (YL), vfu-handledare, studenter och alumner. Ett grundläggande syfte med programrådet är att ge studenterna möjlighet att framföra sina åsikter och idéer för att kunna påverka utbildningens innehåll och genomförande. Med hjälp av vfu-handledare och alumner får vi på YL återkoppling från verksamheten när det gäller implementeringen av förändringar i styrdokument på yrkesgymnasier och nyheter på yrkesområdet, och vilka konsekvenser dessa bör få för YL.

Kursvärderingar

HKR har som rutin att i samband med kursslutet genomföra en kursvärdering (EvaSys) där studenterna får värdera läsårets innehåll och genomförande. I enlighet med HKRs riktlinjer sammanställer kursansvarig kursvärderingarna och gör sammanställningen tillgänglig för studenter, lärare och programområdesansvarig. Kursutvärderingen är en del av det kontinuerliga kvalitetsutvecklingsarbetet och innehåller analyser av värderingarna och studenternas examinationsprestationer samt förslag till förbättringar. När studenter börjar en kurs är sammanställningen från den förra kursomgången tillgänglig för dem på kursytan på den digitala plattformen (Canvas).

Utöver sedvanliga kursvärderingar genomför de kursansvariga ett antal egna delkursvärderingar (SurveyMonkey) under läsåret. Här har studenterna möjlighet att uttrycka sina åsikter angående kurslitteratur, föreläsningar, examinationer och annat både genom fasta svarsalternativ och fritextsvar.

Lärandeaktiviteter och dialog

Förutsättningarna på YL är speciella i jämförelse med andra lärarutbildningar. I en och samma utbildning ska hundratals ämnen och ett femtiotal branscher sammanbindas. För att examinationerna ska upplevas som relevanta för studenterna måste dessa hållas tillräckligt flexibla för att passa alla. Det vill säga examinationerna är i flertalet delprov framskrivna på så vis att det blir upp till den enskilda studenten att ta en aktiv roll i skapandet av innehållet, tillämpningen av kurslitteratur och i ämnesdidaktiska avväganden. Styrkan med detta är att studenterna har möjlighet att utgå från sina egna yrkesinriktningar, och reflektera, analysera och diskutera ämnen för att rikta och utveckla lärandet mot det som är relevant för just deras verksamhetsområde.

En viktig del av studenternas möjligheter att utöva inflytande över utbildningen utgörs av den direkta kommunikationen mellan lärare och studenter under kursernas gång. Vi strävar efter att skapa ett öppet klimat där studenterna känner sig bekväma med att uttrycka sina funderingar och synpunkter om kursernas innehåll och genomförande. Detta kan ske i dialoger vid eller i anslutning till undervisningssituationer, via e-post eller i den digitala lärplattformens diskussionsforum på nätet. Förutom denna mer informella kommunikation använder undervisande lärare med jämna mellanrum så kallade exit-tickets där studenter får möjlighet att ge återkoppling på den föreläsning eller det seminarium som de just tagit del av. Denna återkoppling och i största allmänhet manifestationer av studenternas lärande (t.ex. tentamensresultat) fungerar som formativ respons på lärandeaktiviteternas innehåll och genomförande.

Sammanfattande analys och värdering

Sammantaget betraktat ges studenterna flera möjligheter att aktivt utöva inflytande över Yrkeslärarutbildningen. Vi upplever programrådet som betydelsefullt för studenternas möjlighet att ta en aktiv roll och för att hålla innehållet i YL aktuellt och relevant. Upplevelsen hos oss på HKR är att programrådet är en process som genererar möjligheter till kvalitetsutveckling och studentdeltagande.

Eftersom YL är indelat i tre 30-poängskurser sker sedvanliga kursvärderingar för sällan och för sent för att de ska kunna ge studenterna möjlighet att, i en tillfredställande grad, ta en aktiv roll för att utveckla utbildningens innehåll och genomförande. Därför genomför de kursansvariga ett antal egna delkursvärderingar under läsåret. De båda sätten att utvärdera ger tillsammans en bra bild över styrkor såväl som utvecklingsområden i utbildningen. Men, som med mycket annan formell utvärdering och datainsamling i enkätform, måste detta även kompletteras med en öppen och lyhörd dialog, till exempel i samband med ovannämnda programråd men också i mötet med studenter under kursernas gång.

Vi planerar att i nästkommande termin öka studenternas möjligheter att använda de yrkesspecifika kompetenser som finns i gruppen som resurser genom att organisera kamratbedömningar och ämnesspecifika diskussionsgrupper när det kommer till ämnesdidaktik där vi personal på HKR inte har spetskunskaperna.

Arbetsliv och samverkan

VFU och Arbetsliv och samverkan

En nära kontakt med arbetslivet och en konstruktiv samverkan med det omgivande samhället är högt prioriterat för Högskolan Kristianstad (HKR). Vi är stolta över att vara det enda lärosätet som erbjuder verksamhetsförlagd utbildning (VFU) i alla utbildningar på grundnivå.

VFU på yrkeslärarprogrammet (YL) är uppdelat i fyra perioder á 7,5hp. Förutom koppling till studentens ämnesdidaktik (se ovan) har dessa perioder olika teman utifrån examensmålen. Första perioden genomförs andra terminen år 1 och har "yrkesorienterande" som tema. Tanken är att efter studenten genomfört delprov om text styrdokument, didaktik och utvecklingspsykologi ska studenterna nu göra sina, ofta första, kopplingar mellan teori och praktik. Som en del i denna examination genomförs ett VFU-seminarium där studenterna delar med sig av sina erfarenheter och upplevelser. Diskussionerna blir intressanta då olika skolor har olika tillämpningar av de många komplexa direktiven kring text *mentorsrollen*, *mobilförbud* och *GDPR*. Den andra perioden genomförs andra terminen i år två och har "extra anpassning, särskilt stöd" som tema. Studenterna har innan denna VFU-period haft delprov om specialpedagogik och de sociala dimensionerna i skolans värld. Under denna period vill vi att studenterna ska genomföra korta intervjuer med representanter ur VFU-skolans elevhälsoteam. Detta examineras

bland annat genom ett VFU-seminarium där erfarenhetsutbyte återigen är en central punkt. Här skiljer sig studenternas erfarenheter både på grund av vilken skola och vilken typ av verksamhet (gymnasiet, vuxenutbildning, gymnasiesärskola) de var på. Exempel på ämnen som diskuteras vid detta VFU-seminarium har varit *inkludering, individuella elevanpassningar på APL och drogtester*. Tredje perioden genomförs första terminen år 3 och har "värdegrund och hållbar utveckling" som tema. Vid VFU-seminariet i denna period blir det studenten som väljer att fokusera kring valfritt ämne utifrån det givna temat. Ett vanligt förekommande exempel är hur studenter med utgångspunkt i BA, VF och EE har använt sig av undervisningsmaterial från fackförbundet Byggnads. Denna bransch, med mer än 90 % män, har ofta stora bekymmer med en destruktiv macho-kultur på sina arbetsplatser. I samband med detta seminarium uppmanas samtliga studenter att samverka med sina respektive branscher, yrkesnämnder och fackförbund. Exempel på andra ämnen som diskuteras vid detta VFU-seminarium har varit branschen och yrkeslärares beredskap att möta förändringar i arbetslivet kring *yrkesnormer, miljö- och klimatpåverkan* och *branschens ständiga förnyelser*. Fjärde perioden genomförs andra terminen år 3 och har "samverkan för lärande" som tema. Se ovan (Mål nr 2) för en mer detaljerad beskrivning av detta upplägg.

UVK och Arbetsliv och samverkan

I flera delprov under utbildningens alla tre år är fokuset på didaktik, bedömning eller pedagogiskt ledarskap. Här lär sig studenterna att skapa länknings mellan styrdokument, undervisning och examination genom pedagogiska planeringar. Examinationerna i dessa delprov är generellt utformade och måste appliceras och genomföras utifrån studentens ämnen, yrkesprogram och tidigare arbetsliv. Vi ser det som en styrka att utformandet i dessa UVK-kurser är flexibla för att kunna passa alla studenter men samtidigt krävande att vara relevanta och konkreta utifrån både sin tidigare bransch och skolans styrdokument. Utbildningens sista delprov är Utvecklingsarbete på 7,5 hp. Med ansats utifrån aktionsforskning tar sig studenterna ann valfritt praktisknära problemområde. En stor styrka i detta arbete är att studenterna kartlägger och utvecklar sin verksamhet utifrån aktuell problematik och förändringar i skolans värld, branschen eller i samhället i övrigt.

Analys och värdering

Under hela utbildningen uppmanar vi studenterna att hålla sig uppdaterade och reflektera kring de förändringar som sker inom både skolans värld (styrdokument, Skolverkets allmänna råd osv) samt inom sina respektive branscher. Vi ser det som en styrka att studenterna under utbildningen examineras genom att bland annat diskutera och analysera aktuella och komplexa begrepp som *mentorsrollen, mobilförbud, GDPR, inkludering, individuella elevanpassningar på APL, drogtester, yrkesnormer, miljö- och klimatpåverkan* och *branschens ständiga förnyelser*. Kopplingen till studenternas respektive branscher sker oftast problemfritt. Dock märker vi, i samband med studenter som vara borta från sin bransch en längre tid, att denna koppling inte alltid sker i önskad grad. Detta ser vi som ett utvecklingsområde; att förtydliga och underlätta samtliga studenters orientering och samverkan med sin respektive bransch. Vad gäller studenternas avslutande utvecklingsarbete brottas vi med risken för "över-akademisering", dvs formen och kvalitetskraven för arbetet påminner till viss del om ett fullskaligt examensarbete. Målet är att studenten ska utveckla sitt vetenskapliga förhållningsätt. Här gäller det för oss att hitta en balans mellan vetenskapligt korrekt och realistiskt genomförbart, något som vi kommer fortsätta att utveckla genom en kontinuerlig utvärdering och kollegiala diskussioner.

Något som vi ständigt har i åtanke, både i VFU och UVK, är studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Detta genom att hela utbildningen genomsyras av att få studenten att utveckla och fördjupa sina kunskaper och förmågor i kritiskt tänkande, självständighet (handlingskompetens, medborgerlig bildning), analytisk förmåga och digital teknik. Den konstruktiva länkningen är här stark från högskolans styrdokument, lärandemål, examination till betygskriterier. I utbildningens alla delprov har en eller flera av dessa kunskaper och förmågor en central roll i både innehållet och i examinationen. Detta ser vi givetvis som en styrka även om vi samtidigt är fullt medvetna om att studenternas individuella utveckling i dessa kunskaper och förmågor är mycket beroende av dem själva. Vi bör ständigt utveckla vårt sätt att bedriva utbildningen på så vis att studenten tydligare ser betydelsen av det egna ansvaret så att denne kan möta förändringar i arbetslivet.

Kompetensutveckling och Arbetsliv och samverkan

Som en del av kompetensutveckling deltar personal på YL i diverse forum och konferenser. Exempel från innevarande läsår har kursansvariga på YL deltagit på Skolverkeskonferenser ("Schysst apl – hur gör man?", "Tillämpad programmering"), branschkonferenser (Handelsrådet) och samverkan om yrkeslärande och yrkesläroverutbildningen i framtiden vid Malmö Universitet (Yrkesutbildning – för dina barn eller andras ungar?). Genom att undervisande personal deltar i ovannämnda konferenser och forum håller vi oss ständigt uppdaterade om vad som händer i arbetslivet och samhället. Detta blir sedan en grund för en relevant undervisning för våra yrkesläroverstudenter vilket vi ser som en styrka.

Analys och värdering

Vad gäller personalens kompetensutveckling upplever vi detta som ett angenämt utvecklingsområde. Det står ofta personalen fritt av att välja bland konferenser och kurser i högskolepedagogik eller annan akademisk meritering där ovannämnda konferenser är ett av alternativen. Andra alternativ skulle kunna vara konferenser och kurser i högskolepedagogik eller annan akademisk meritering. Vad som prioriteras avgörs tillsammans med avdelningschef, POA och individen. Här gäller det att hitta en balans mellan lång- och kortsiktiga behov samt behoven mellan individen och programmet – en process i ständig utveckling.

Forskning och Arbetsliv och samverkan

Forskningsplattformen "Lärande i samverkan" är en forskningssamverkan mellan HKR och omgivande samhälle med skollagstyrda verksamheter. Här har personal från HKR möjlighet att ta initiativ att initiera forskning direkt ut i relevant verksamhet. Initiativet kan även komma från verksamheten med förfrågan till HKR. Mer om denna forskningsplattform under rubriken *Utbildningsmiljö* ovan i denna text. Vi planerar att starta upp ett forskningsprojekt utifrån denna plattform. Idén är att undersöka och dokumentera ett arbetslag av yrkeslärover och deras arbete med Skolverkets nya allmänna råd om betyg och betygssättning från 2018.

Analys och värdering

Arbete pågår med att ta fram en ansökan. Här gäller det att hitta ett relevant teoretiskt ramverk samtidigt som yrkesläroverna känner att de deltar i ett långsiktigt givande utvecklingsarbete. Det hade varit till stor vinning för alla inblandade om YL hade kunnat få igång ett projekt inom denna forskningsplattform.